T094 ATĐ 6 (46) Luận A Tỳ Đạt Ma Đại Tỳ Bà Sa Q190-Kiến Uẩn-Luận về Niệm Trú

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA
QUYEÅN 190

LUAÄN VEÀ NIEÄM TRUÙ (Phaàn 4)

Luùc caûm thoï veà Laïc cuûa thaân thoï-Khoå cuûa thaân thoï-khoâng khoå khoâng laïc cuûa thaân thoï, vaø Khoå cuûa taâm thoï thì nhaän bieát nhö thaät, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí, bôûi vì taát caû thaân thoï vaø Khoå cuûa taâm thoï chæ laø höõu laäu, cho neân khôûi leân Theá tuïc trí thì nhaän bieát nhö thaät. Luùc caûm thoï veà Laïc cuûa taâm thoï-khoâng khoå khoâng laïc cuûa taâm thoï thì nhaän bieát nhö thaät, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí, bôûi vì hai taâm thoï naøy bao goàm höõu laäu-voâ laäu, cho neân duøng boán trí nhaän bieát, giaûi thích roäng ra nhö treân. Hoûi: Trong naøy theá naøo goïi laø thaân thoï, theá naøo goïi laø taâm thoï? Ñaùp: Neáu caûm thoï thuoäc veà naêm Thöùc thaân thì goïi laø thaân thoï, thuoäc veà YÙ ñòa thì goïi laø taâm thoï. Laïi nöõa, neáu caûm thoï khoâng coù phaân bieät thì goïi laø thaân thoï, coù phaân bieät thì goïi laø taâm thoï. Laïi nöõa, neáu caûm thoï giöõ laáy caûnh cuûa töï töôùng thì goïi laø thaân thoï, giöõ laáy caûnh cuûa töï töôùng-coïng töôùng thì goïi laø taâm thoï. Laïi nöõa, neáu caûm thoï giöõ laáy caûnh hieän taïi thì goïi laø thaân thoï, giöõ laáy caûnh cuûa ba ñôøi vaø caûnh khoâng thuoäc veà ñôøi kieáp thì goïi laø taâm thoï. Laïi nöõa, neáu caûm thoï giöõ laáy caûnh rieâng bieät cuûa söï thì goïi laø thaân thoï, giöõ laáy caûnh rieâng bieät cuûa söï vaø caûnh hoøa hôïp thì goïi laø taâm thoï. Laïi nöõa, neáu caûm thoï moät laàn rôi vaøo caûnh aáy thì goïi laø thaân thoï, nhieàu laàn rôi vaøo caûnh aáy thì goïi laø taâm thoï. Laïi nöõa, neáu caûm thoï ñoái vôùi caûnh sô suaát maø chuyeån thì goïi laø thaân thoï, suy ñoaùn maø chuyeån thì goïi laø taâm thoï. Laïi nöõa, neáu caûm thoï duøng Saéc laøm sôû y-Saéc laøm sôû duyeân thì goïi laø thaân thoï, duøng phi Saéc laøm sôû y-Saéc vaø phi Saéc laøm sôû duyeân thì goïi

laø taâm thoï. Nhö Saéc-phi Saéc, nhö vaäy coù ñoái-khoâng coù ñoái, tích tuï-khoâng phaûi laø tích tuï, hoøa hôïp-khoâng hoøa hôïp, noùi roäng ra cuõng nhö vaäy. Toân giaû Theá Höõu noùi raèng: “Nhö Ñöùc Phaät ñaõ noùi: Ngöôøi aáy vaøo luùc baáy

giôø caûm thoï ñoái vôùi hai thoï, ñoù laø thaân thoï vaø taâm thoï. Theá naøo laø thaân thoï? Theá naøo laø taâm thoï? Traû lôøi: Khoâng coù caûm thoï naøo laø thaân thoï, taát caû caûm thoï ñeàu laø taâm thoï. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì töông öng vôùi taâm. Nhöng caùc caûm thoï neáu döïa vaøo naêm caên maø chuyeån thì caûm thoï naøy goïi laø thaân thoï, bôûi vì luoân luoân duøng thaân laøm taêng thöôïng; neáu döïa vaøo YÙ caên maø chuyeån thì caûm thoï naøy goïi laø taâm thoï, bôûi vì luoân luoân duøng taâm laøm taêng thöôïng.” Laïi ñöa ra caùch noùi naøy: “Khoâng coù caûm thoï naøo laø thaân thoï, taát caû caûm thoï ñeàu laø taâm thoï. Bôûi vì töông öng vôùi taâm. Nhöng caùc caûm thoï döïa vaøo ba caên giöõ laáy caûnh ñeán maø chuyeån thì caûm thoï naøy goïi laø thaân thoï, bôûi vì luoân luoân daáy leân Töôûng; döïa vaøo ba caên giöõ laáy caûnh khoâng ñeán maø chuyeån thì caûm thoï naøy goïi laø taâm thoï, bôûi vì khoâng luoân luoân daáy leân Töôûng.” Ñaïi ñöùc noùi raèng: “Neáu laø thaân thoï thì ñoù cuõng laø taâm thoï chaêng? Traû lôøi: Neáu laø thaân thoï thì ñoù cuõng laø taâm thoï. Coù luùc laø taâm thoï maø khoâng phaûi laø thaân thoï, ñoù laø neáu suy nghó veà söï beân ngoaøi, ôû beân trong giöõ laáy töôùng vaø ñoái vôùi söï giöõ laáy töôùng cuûa Boå-ñaëc-giaø-la, cuøng vôùi töôùng cuûa Saéc do Phaùp xöù thaâu nhieáp, töôùng cuûa taâm baát töông öng haønh, töôùng Voâ vi. Nhöõng loaïi caûm thoï nhö vaäy ñeàu goïi laø taâm thoï, bôûi vì phaân bieät maø chuyeån ñoái vôùi caûnh khoâng phaûi laø coù thaät.” Ñoù goïi laø söï sai bieät cuûa thaân thoï vaø taâm thoï. Luùc caûm thoï veà Laïc coù vò cuûa thoï, Khoå coù vò cuûa thoï, khoâng khoå khoâng laïc coù vò cuûa thoï, vaø Khoå khoâng coù vò cuûa thoï thì nhaän bieát nhö thaät, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí, bôûi vì taát caû coù vò cuûa thoï vaø Khoå khoâng coù vò cuûa thoï ñeàu laø höõu laäu, cho neân khôûi leân Theá tuïc trí thì nhaän bieát nhö thaät. Luùc caûm thoï veà Laïc khoâng coù vò cuûa thoï-khoâng khoå khoâng laïc khoâng coù vò cuûa thoï thì nhaän bieát nhö thaät, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp- Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí, bôûi vì hai loaïi khoâng coù vò cuûa thoï naøy bao goàm höõu laäu-voâ laäu, cho neân duøng boán trí nhaän bieát, giaûi thích roäng ra nhö treân. Trong naøy, Vò goïi laø AÙi, bôûi vì taùnh ñaém theo Vò. Neáu thoï laøm nôi döøng chaân cho phaùp aáy thì goïi laø coù vò cuûa thoï. Coù ngöôøi noùi: Vò laø goïi cho taát caû phieàn naõo, bôûi vì taùnh ñaém theo

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 190 682

Thuû. Neáu thoï laøm nôi döøng chaân cho phaùp aáy thì goïi laø coù vò cuûa thoï. Neáu thoï khoâng laøm nôi döøng chaân cho AÙi, hoaëc laø taát caû phieàn naõo thì goïi laø khoâng coù vò cuûa thoï. Hoûi: Neáu nhö vaäy thì taát caû Khoå thoï ñeàu goïi laø coù vò, bôûi vì ñeàu coù theå laøm nôi döøng chaân cho AÙi, hoaëc laø taát caû phieàn naõo. Laïi nhö luaän Phaåm Loaïi Tuùc noùi: “Theá naøo laø coù vò cuûa phaùp? Ñoù laø phaùp höõu laäu. Theá naøo laø khoâng coù vò cuûa phaùp? Ñoù laø phaùp voâ laäu.” Vì sao trong naøy noùi coù Khoå khoâng coù vò cuûa thoï? Ñaùp: Khoå thoï tuy laø höõu laäu maø coù phaàn ít khoâng coù vò döïa vaøo taùnh, döïa vaøo ñoù cho neân noùi laø Khoå khoâng coù vò cuûa thoï, nghóa laø phaùp aáy coù taùnh khoâng traùi ngöôïc vôùi phieàn naõo vaø khoâng xen taïp vôùi phieàn naõo. Coù Sö khaùc noùi: Khoå thoï tuy ñeàu laø höõu laäu maø coù luùc coù theå daãn daét

phaùt khôûi thoï voâ laäu khoâng coù vò tuøy thuaän vôùi Thaéng nghóa, döïa vaøo ñoù cho neân noùi laø Khoå khoâng coù vò cuûa thoï, bôûi vì coù theå taïm thôøi ñieàu phuïc caùc Vò. Caûm thoï veà Laïc ham thích döïa vaøo thoï, Khoå ham thích döïa vaøo thoï, khoâng khoå khoâng laïc ham thích döïa vaøo thoï, vaø Khoå rôøi xa döïa vaøo thoï thì nhaän bieát nhö thaät, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí, bôûi vì taát caû ham thích döïa vaøo thoï vaø Khoå rôøi xa döïa vaøo thoï ñeàu laø höõu laäu, cho neân khôûi leân Theá tuïc trí thì nhaän bieát nhö thaät. Caûm thoï veà Laïc rôøi xa döïa vaøo thoï-khoâng khoå khoâng laïc rôøi xa döïa vaøo thoï thì nhaän bieát nhö thaät, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí, giaûi thích nhö tröôùc. Trong naøy, ham thích(ñam thò) goïi laø AÙi, bôûi vì taùnh thuoäc ñaém tröôùc. Neáu thoï laøm nôi döøng chaân cho phaùp aáy thì goïi laø ham thích döïa vaøo thoï. Coù ngöôøi noùi: Ham thích laø goïi cho taát caû phieàn naõo, bôûi vì taùnh thuoäc chaáp tröôùc. Neáu thoï laøm nôi döøng chaân cho phaùp aáy thì goïi laø ham thích döïa vaøo thoï. Neáu thoï khoâng laøm nôi döøng chaân cho AÙi, hoaëc laø taát caû phieàn naõo thì goïi laø rôøi xa döïa vaøo thoï. Hoûi: Neáu nhö vaäy thì taát caû Khoå thoï ñeàu goïi laø ham thích döïa vaøo, bôûi vì ñeàu coù theå laøm nôi döøng chaân cho AÙi, hoaëc laø taát caû phieàn naõo. Laïi nhö luaän Phaåm Loaïi Tuùc noùi: “Theá naøo laø ham thích döïa vaøo phaùp? Ñoù laø phaùp höõu laäu. Theá naøo laø rôøi xa döïa vaøo phaùp? Ñoù laø phaùp voâ laäu.” Vì sao trong naøy noùi coù Khoå rôøi xa döïa vaøo thoï? Ñaùp: Khoå thoï tuy laø höõu laäu maø coù phaàn ít rôøi xa döïa vaøo taùnh, döïa vaøo ñoù cho neân noùi laø Khoå rôøi xa döïa vaøo thoï, nghóa laø phaùp aáy coù

taùnh khoâng traùi ngöôïc vôùi phieàn naõo vaø khoâng xen taïp vôùi phieàn naõo. Coù Sö khaùc noùi: Khoå thoï tuy ñeàu laø höõu laäu maø coù luùc coù theå daãn daét phaùt khôûi thoï voâ laäu döïa vaøo rôøi xa tuøy thuaän vôùi Thaéng nghóa, döïa vaøo ñoù cho neân noùi laø Khoå rôøi xa döïa vaøo thoï, bôûi vì coù theå taïm thôøi ñieàu phuïc caùc ham thích. Nhö noùi: Taâm coù tham thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm coù tham..., cho ñeán noùi roäng ra. Bôûi vì coù hai nghóa cho neân taâm goïi laø coù tham: 1. Xen taïp vôùi tham. 2. Do tham raøng buoäc. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy döïa vaøo xen taïp vôùi coù tham maø soaïn luaän. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy döïa vaøo hai loaïi coù tham maø soaïn luaän. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì neáu chæ döïa vaøo xen taïp vôùi coù tham maø soaïn luaän, thì taâm thieän höõu laäu vaø taâm voâ phuù voâ kyù..., leõ ra cuõng goïi laø taâm lìa tham; nhöng loaïi aáy cuõng laø taâm coù tham, bôûi vì tham maø raøng buoäc. Nhö taâm coù tham, neân bieát taâm coù saân... cuõng nhö vaäy. Trong naøy, bôûi vì tham maø raøng buoäc cho neân goïi laø taâm coù tham, bôûi vì ñoái trò vôùi tham cho neân goïi laø taâm lìa tham. Noùi nhö vaäy laø hôïp lyù, nghóa laø bôûi vì tham maø raøng buoäc cho neân goïi laø taâm coù tham, bôûi vì ñoái trò vôùi tham cho neân goïi laø taâm lìa tham. Neáu noùi töông öng vôùi tham cho neân goïi laø taâm coù tham, khoâng töông öng vôùi tham cho neân goïi laø taâm lìa tham, thì taâm khoâng töông öng vôùi tham maø töông öng vôùi nhöõng phieàn naõo khaùc neân goïi laø taâm lìa tham; nhöng loaïi aáy cuõng laø

taâm coù tham, bôûi vì tham maø raøng buoäc. Neáu noùi töông öng vôùi tham cho neân goïi laø taâm coù tham, bôûi vì ñoái trò vôùi tham cho neân goïi laø taâm lìa tham, thì taâm nhieãm oâ vaø taâm voâ phuù voâ kyù-moät phaàn taâm thieän khoâng töông öng vôùi tham, leõ ra khoâng phaûi laø taâm coù tham, cuõng khoâng phaûi laø taâm lìa tham; nhöng loaïi aáy cuõng laø taâm coù tham, bôûi vì tham maø raøng buoäc. Taâm coù tham thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm coù tham, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí; giaûi thích nhö tröôùc. Taâm lìa tham thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm lìa tham, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí; giaûi thích nhö tröôùc. Bôûi vì saân maø raøng buoäc cho neân goïi laø taâm coù saân, bôûi vì ñoái trò vôùi saân cho neân goïi laø taâm lìa saân, noùi roäng ra nhö tham. Taâm coù saân thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm coù saân, ñaây laø moät trí, ñoù

laø Theá tuïc trí; giaûi thích nhö tröôùc. Taâm lìa saân thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm lìa saân, ñaây laø ba trí, ñoù laø Phaùp-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Trong naøy, döïa vaøo ñoái trò gaàn maø noùi, cho neân khoâng noùi ñeán Loaïi trí, bôûi vì ñaïo thuoäc phaåm Loaïi trí khoâng phaûi laø ñoái trò gaàn cuûa coõi Duïc; coøn laïi giaûi thích nhö tröôùc. Bôûi vì si maø raøng buoäc cho neân goïi laø taâm coù si, bôûi vì ñoái trò vôùi si cho neân goïi laø taâm lìa si. Noùi nhö vaäy laø hôïp lyù, nghóa laø bôûi vì si maø raøng buoäc cho neân goïi laø taâm coù si, bôûi vì ñoái trò vôùi si cho neân goïi laø taâm lìa si. Neáu noùi töông öng vôùi si cho neân goïi laø taâm coù si, bôûi vì ñoái trò vôùi si cho neân goïi laø taâm lìa si, thì taâm voâ phuù voâ kyù-moät phaàn taâm thieän, cuõng neân goïi laø taâm lìa si; nhöng loaïi aáy cuõng goïi laø taâm coù si, bôûi vì si maø raøng buoäc. Neáu noùi töông öng vôùi si cho neân goïi laø taâm coù si, bôûi vì ñoái trò vôùi si cho neân goïi laø taâm lìa si, thì taâm voâ phuù voâ kyù-moät phaàn taâm thieän, leõ ra khoâng phaûi laø taâm coù si, cuõng khoâng phaûi laø taâm lìa si; nhöng loaïi aáy cuõng laø taâm coù si, bôûi vì si maø raøng buoäc. Taâm coù si thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm coù si, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí; giaûi thích nhö tröôùc. Taâm lìa si thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm lìa si, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí; giaûi thích nhö tröôùc. Taâm nhieãm, ñoù laø taâm nhieãm oâ, bôûi vì töông öng vôùi phieàn naõo. Taâm khoâng nhieãm, ñoù laø taâm thieän, bôûi vì traùi ngöôïc vôùi phieàn naõo. Coù ngöôøi noùi: Taâm thieän-taâm voâ phuù voâ kyù ñeàu goïi laø taâm khoâng nhieãm, bôûi vì khoâng töông öng vôùi phieàn naõo. Taâm nhieãm thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm nhieãm, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí. Taâm khoâng nhieãm thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm khoâng nhieãm, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí; giaûi thích nhö taâm coù si-lìa si tröôùc ñaây. Taâm hôøi hôït, ñoù laø taâm thieän, bôûi vì thaâu nhieáp hôøi hôït ñoái vôùi sôû duyeân. Taâm phaân taùn, ñoù laø taâm nhieãm oâ, bôûi vì phaân taùn rong ruoåi ñoái vôùi sôû duyeân. Taâm hôøi hôït thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm hôøi hôït, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 190 685

Taâm phaân taùn thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm phaân taùn, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí. Caâu naøy tuøy theo thích hôïp, giaûi thích nhö tröôùc. Caùc Sö ôû ngoaøi nöôùc Ca-thaáp-di-la noùi: "Taâm hôøi hôït, ñoù laø taâm töông öng vôùi nguû, bôûi vì noùi taâm hôøi hôït goïi laø nguû. Nhö noùi: Nguû laø theá naøo? Ñoù laø luùc nguû voán coù mô nguû khoâng coù theå giöõ ñöôïc thaân taâm, laáy hôøi hôït laøm taùnh." Hoûi: Neáu nhö vaäy thì trong naøy ñaõ noùi neân hieåu theá naøo? Nhö noùi: "Taâm hôøi hôït nhaän bieát nhö thaät laø taâm hôøi hôït, ñaây laø boán trí..." Ñaùp: Vaên naøy neân ñöa ra caùch noùi naøy: Taâm hôøi hôït-taâm phaân taùn-taâm xuoáng thaáp nhaän bieát nhö thaät laø taâm hôøi hôït-taâm phaân taùn-taâm xuoáng thaáp, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí; taâm leân cao nhaän bieát nhö thaät laø taâm leân cao, ñaây laø boán trí, noùi nhö tröôùc." Lôøi bình: Ngöôøi aáy khoâng neân ñöa ra caùch noùi naøy. Neáu ñöa ra caùch noùi naøy thì taâm nhieãm oâ töông öng vôùi nguû, leõ ra cuõng goïi laø taâm hôøi hôït bôûi vì töông öng vôùi nguû, cuõng goïi laø taâm phaân taùn bôûi vì nhieãm oâ. Vì vaäy neân bieát caùch noùi tröôùc laø hôïp lyù. Taâm xuoáng thaáp, ñoù laø taâm nhieãm oâ, bôûi vì töông öng vôùi löôøi nhaùc. Taâm leân cao, ñoù laø taâm thieän, bôûi vì töông öng vôùi tinh tieán. Taâm xuoáng thaáp thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm xuoáng thaáp, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí. Taâm leân cao thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm leân cao, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Giaûi thích nhö tröôùc. Taâm nhoû beù, ñoù laø taâm nhieãm oâ, bôûi vì nhoû beù do thoùi quen maø sinh ra. Taâm to lôùn, ñoù laø taâm thieän, bôûi vì to lôùn do thoùi quen maø sinh ra. Hoûi: Nay hieän thaáy voâ löôïng höõu tình laøm ñieàu aùc, raát ít höõu tình laøm ñieàu thieän, vì sao taâm nhieãm nhoû beù do thoùi quen maø sinh ra? Ñaùp: Trong naøy khoâng vì chuûng loaïi ít maø goïi laø nhoû beù, chæ vì phaùp thanh tònh ít oûi cho neân goïi laø nhoû beù, nghóa laø neáu phaùp thanh tònh ít oûi do thoùi quen maø sinh ra thì goïi laø taâm nhoû beù, neáu phaùp thanh tònh phaàn nhieàu do thoùi quen maø sinh ra thì goïi laø taâm to lôùn. Vì theá cho neân khaép trong bieån roäng sinh töû chæ coù Ñöùc Phaät tu nhieàu phaùp thieän maø goïi laø to lôùn, chöù khoâng phaûi laø taát caû höõu tình. Coù ngöôøi noùi: Taâm nhieãm oâ ñaït ñöôïc giaù trò nhoû beù cho neân goïi laø nhoû beù, taâm thieän ñaït ñöôïc giaù trò to lôùn cho neân goïi laø to lôùn. Bôûi vì taâm nhieãm oâ döïa vaøo moät ít vieäc ñaõ laøm lieàn khôûi leân voâ löôïng taùc yù phi

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 190 686

lyù, khieán cho phieàn naõo aùc haïnh daáy leân nhö doøng soâng tuoân chaûy; taâm thieän thì khoâng nhö vaäy, tuy boû ra traêm ngaøn chaâu baùu nhöng hoaëc coù ngöôøi coù theå khôûi leân, hoaëc coù ngöôøi khoâng coù theå khôûi leân. Coù ngöôøi noùi: Taâm nhieãm oâ bôûi vì ít caên cho neân goïi laø nhoû beù, taâm thieän bôûi vì nhieàu caên cho neân goïi laø to lôùn. Nghóa laø taâm nhieãm oâ thì hoaëc laø chæ coù moät caên, hoaëc laø ñeán hai caên; taâm thieän thì taát caû ñeàu coù ñuû ba caên. Coù ngöôøi noùi: Taâm nhieãm oâ bôûi vì ít tuøy chuyeån cho neân goïi laø nhoû

beù, taâm thieän bôûi vì nhieàu tuøy chuyeån cho neân goïi laø to lôùn. Nghóa laø taâm nhieãm oâ thì chæ coù ba uaån tuøy chuyeån, taâm thieän thì hoaëc laø ba uaån-hoaëc laø boán uaån tuøy chuyeån. Coù ngöôøi noùi: Taâm nhieãm oâ bôûi vì ít quyeán thuoäc cho neân goïi laø nhoû beù, taâm thieän bôûi vì nhieàu quyeán thuoäc cho neân goïi laø to lôùn. Nghóa laø bôûi vì taâm nhieãm oâ thì khoâng coù tu thuoäc vò lai, taâm thieän thì coù tu thuoäc vò lai. Coù ngöôøi noùi: Taâm nhieãm oâ bôûi vì ít ñoái trò cho neân goïi laø nhoû beù, taâm thieän bôûi vì nhieàu ñoái trò cho neân goïi laø to lôùn. Nhö Khoå phaùp trí nhaãn sinh khôûi trong moät saùt-na, coù theå laäp töùc vónh vieãn ñoaïn möôøi tuøy mieân do kieán Khoå maø ñoaïn cuûa coõi Duïc, moät löïc naøy hôn haún chöù khoâng phaûi laø taát caû löïc kia, nhö moät löïc só coù theå laøm cho ngaøn ngöôøi khuaát phuïc; maø khoâng coù taâm nhieãm oâ sinh khôûi trong moät saùt-na, coù theá löïc nhö vaäy. Laïi nöõa, trong taâm nhieãm oâ voán coù phaùp ñöùng ñaàu thieáu maát maét vaø chaân, phaùp ñöùng ñaàu aáy töùc laø Voâ minh. Nhö noùi: Voâ minh laø phaùp ñöùng ñaàu, laø nhaân toá ñi tröôùc, cho neân sinh ra voâ löôïng chuûng loaïi phaùp aùc baát thieän, vaø chuûng loaïi khoâng coù Taøm-khoâng coù Quyù cuûa noù. Trong taâm thieän voán coù phaùp ñöùng ñaàu coù ñuû maét vaø chaân, phaùp ñöùng ñaàu aáy töùc laø Minh. Nhö noùi: Minh laø phaùp ñöùng ñaàu, laø nhaân toá ñi tröôùc, cho neân sinh ra voâ löôïng chuûng loaïi phaùp thieän, vaø chuûng loaïi coù Taøm-coù Quyù cuûa noù. Laïi nöõa, töø voâ thæ ñeán nay ñaõ quen theo phaùp baát thieän, taïm thôøi luyeän taäp phaùp thieän thì laøm cho vónh vieãn ñoaïn tröø; gioáng nhö trong ngoâi nhaø traûi qua thôøi gian daøi toái taêm u aùm, ngoïn ñeøn saùng vöøa chieáu vaøo thì laäp töùc tröø heát boùng toái; nhö traûi qua thôøi gian daøi quen theo yù nghó laø khoâng coù muoái, luùc vöøa neám vò muoái thì yù nghó aáy lieàn töø boû, ôû ñaây cuõng nhö vaäy, phaùp baát thieän ñoaïn döùt phaùp thieän thì khoâng coù söï vieäc nhö vaäy. Laïi nöõa, phaùp thieän ñoái vôùi phaùp baát thieän coù theå ñieàu phuïc hoaøn

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 190 687

toaøn, hoaëc laø ñoaïn tröø hoaøn toaøn; phaùp baát thieän ñoái vôùi phaùp thieän thì khoâng nhö vaäy. Bôûi vì nhöõng duyeân naøy, cho neân taâm nhieãm oâ goïi laø nhoû beù, taâm thieän goïi laø to lôùn. Taâm nhoû beù thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm nhoû beù, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí. Giaûi thích nhö tröôùc. Taâm to lôùn thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm to lôùn, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Giaûi thích nhö tröôùc. Taâm laêng xaêng, ñoù laø taâm nhieãm oâ, bôûi vì töông öng vôùi traïo cöû. Taâm khoâng laêng xaêng, ñoù laø taâm thieän, bôûi vì töông öng vôùi Xa- ma-tha. Taâm laêng xaêng thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm laêng xaêng, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí. Giaûi thích nhö tröôùc. Taâm khoâng laêng xaêng thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm khoâng laêng xaêng, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Giaûi thích nhö tröôùc. Taâm khoâng vaéng laëng, ñoù laø taâm nhieãm oâ, bôûi vì luoân luoân naùo ñoäng. Taâm vaéng laëng, ñoù laø taâm thieän, bôûi vì rôøi xa naùo ñoäng. Taâm khoâng vaéng laëng thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm khoâng vaéng laëng, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí. Giaûi thích nhö tröôùc. Taâm vaéng laëng thì nhaän

bieát nhö thaät laø taâm vaéng laëng, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Giaûi thích nhö tröôùc. Taâm khoâng ñònh, ñoù laø taâm nhieãm oâ, bôûi vì töông öng vôùi taùn loaïn. Taâm ñònh, ñoù laø taâm thieän, bôûi vì rôøi xa taùn loaïn. Taâm khoâng ñònh thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm khoâng ñònh, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí. Giaûi thích nhö tröôùc. Taâm ñònh thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm ñònh, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Giaûi thích nhö tröôùc. Taâm khoâng tu, ñoù laø taâm ñoái vôùi tu ñaït ñöôïc-tu luyeän taäp, caû hai loaïi ñeàu khoâng tu. Taâm tu, ñoù laø taâm ñoái vôùi tu ñaït ñöôïc-tu luyeän taäp, hoaëc laø tu caû hai loaïi, hoaëc laø tu tuøy theo moät loaïi. Taâm khoâng tu thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm khoâng tu, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí. Giaûi thích nhö tröôùc. Taâm tu thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm tu, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp- Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Giaûi thích nhö tröôùc. Taâm khoâng giaûi thoaùt, ñoù laø taâm ñoái vôùi giaûi thoaùt thuoäc töï taùnh-

giaûi thoaùt noái tieáp nhau, caû hai loaïi ñeàu khoâng giaûi thoaùt. Taâm giaûi thoaùt, ñoù laø taâm ñoái vôùi giaûi thoaùt thuoäc töï taùnh-giaûi thoaùt noái tieáp nhau, hoaëc laø giaûi thoaùt caû hai loaïi, hoaëc laø giaûi thoaùt tuøy theo moät loaïi. Taâm khoâng giaûi thoaùt thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm khoâng giaûi thoaùt, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí. Giaûi thích nhö tröôùc. Taâm giaûi thoaùt thì nhaän bieát nhö thaät laø taâm giaûi thoaùt, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Giaûi thích nhö tröôùc. Nhö noùi: Coù Caùi tham duïc beân trong..., cho ñeán noùi roäng ra. Trong Thaùnh giaùo naøy, beân trong(noäi) coù hai loaïi: 1. Xöù beân trong thaâu nhieáp cho neân goïi laø beân trong, nhö noùi: Saùu Xöù beân trong naøy... 2. Söï noái tieáp nhau cuûa mình thaâu nhieáp cho neân goïi laø beân trong, nhö noùi: Truù vaøo thaân beân trong thuaän theo thaân quaùn saùt... Trong naøy, döïa vaøo söï noái tieáp nhau beân trong maø soaïn luaän, khoâng döïa vaøo Xöù beân trong. Nguyeân côù theá naøo? Neáu döïa vaøo Xöù beân trong maø soaïn luaän, thì khoâng neân noùi laø coù Caùi tham duïc beân trong..., bôûi vì Caùi tham duïc... beân trong ñeàu laø Phaùp xöù beân ngoaøi thaâu nhieáp. Nhöng phaùp aáy tuy laø Xöù beân ngoaøi maø bôûi vì söï noái tieáp nhau cuûa mình thaâu nhieáp, cho neân goïi laø beân trong. Nhö noùi: Coù Caùi tham duïc beân trong thì nhaän bieát nhö thaät laø coù Caùi tham duïc beân trong, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí. Trong naøy, Coù ñoù laø Caùi tham duïc hieän haønh coù theå ñaït ñöôïc trong söï noái tieáp nhau cuûa mình, hoaëc laø chöa lìa söï thaønh töïu ñaït ñöôïc noù, hoaëc laø ñaïo ñoái trò vôùi noù chöa sinh. Ñaây laø moät trí, bôûi vì höõu laäu cho neân khôûi leân trí Theá tuïc thì nhaän bieát nhö thaät. Khoâng coù Caùi tham duïc beân trong thì nhaän bieát nhö thaät laø khoâng coù Caùi tham duïc beân trong, ñaây laø ba trí, ñoù laø Phaùp-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Trong naøy, Khoâng coù ñoù laø Caùi tham duïc khoâng phaûi laø hieän haønh coù theå ñaït ñöôïc trong söï noái tieáp nhau cuûa mình, hoaëc laø ñaõ lìa söï thaønh töïu ñaït ñöôïc noù, hoaëc laø ñaïo ñoái trò vôùi noù ñaõ sinh. Ñaây laø ba trí, ñoù laø bôûi vì Caùi tham duïc chæ ôû coõi Duïc, cho neân ñoái trò gaàn cuûa noù khoâng phaûi laø Loaïi trí. Nhö noùi: Caùi tham duïc

beân trong chöa sinh maø sinh thì nhaän bieát nhö thaät, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí. Trong naøy, chöa sinh maø sinh, ñoù laø do raát nhieàu nhaân-raát nhieàu duyeân sinh ra Caùi tham duïc beân trong. Ñaây laø moät trí, giaûi thích nhö

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 190 689

tröôùc. Sinh roài lieàn ñoaïn, ñoaïn roài veà sau khoâng coøn sinh nöõa thì nhaän bieát nhö thaät, ñaây laø ba trí, ñoù laø Phaùp-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Trong naøy, sinh roài lieàn ñoaïn, ñoù laø ñaïo ñoái trò vôùi noù ñaõ sinh maø ñoaïn tröø Caùi tham duïc. Ñoaïn roài veà sau khoâng coøn sinh nöõa, ñoù laø hoaëc hoaøn toaøn khoâng sinh, hoaëc laø cho ñeán luùc chöa lui suït ñaïo ñoái trò vôùi noù. Ñaây laø ba trí, giaûi thích nhö tröôùc. Nhö Caùi tham duïc, neân bieát Caùi saân nhueá-hoân traàm-thuïy mieân- traïo cöû-aùc taùc-nghi cuõng nhö vaäy, bôûi vì nhöõng loaïi aáy ñeàu laø heä thuoäc coõi Duïc. Nhö noùi: Coù kieát cuûa Nhaõn beân trong thì nhaän bieát nhö thaät laø coù kieát cuûa Nhaõn beân trong, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí. Trong naøy, cuõng döïa vaøo söï noái tieáp nhau beân trong maø soaïn luaän, khoâng döïa vaøo Xöù beân trong, noùi roäng ra nhö tröôùc ñaõ noùi. Coù cuõng goïi laø kieát Nhaõn hieän haønh coù theå ñaït ñöôïc trong söï noái tieáp nhau cuûa mình, hoaëc laø chöa lìa söï thaønh töïu ñaït ñöôïc noù, hoaëc laø ñaïo ñoái trò vôùi noù chöa sinh. Ñaây laø moät trí, giaûi thích nhö tröôùc. Khoâng coù kieát cuûa Nhaõn beân trong thì nhaän bieát nhö thaät laø khoâng coù kieát cuûa Nhaõn beân trong, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Trong naøy, Khoâng coù cuõng goïi laø kieát cuûa Nhaõn khoâng phaûi laø hieän haønh coù theå ñaït ñöôïc trong söï noái tieáp nhau cuûa mình, hoaëc laø ñaõ lìa söï thaønh töïu ñaït ñöôïc noù, hoaëc laø ñaïo ñoái trò vôùi noù ñaõ sinh. Ñaây laø boán trí, ñoù laø bôûi vì kieát cuûa Nhaõn beân trong heä thuoäc coõi Duïc-Saéc, cho neân ñoái trò gaàn cuûa noù bao goàm phaåm Phaùp-Loaïi trí. Nhö noùi: Kieát cuûa Nhaõn beân trong chöa sinh maø sinh thì nhaän bieát nhö thaät, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí. Trong naøy, chöa sinh maø sinh, ñoù laø do raát nhieàu nhaân-raát nhieàu duyeân sinh ra Kieát cuûa Nhaõn beân trong. Ñaây laø moät trí, giaûi thích nhö tröôùc. Sinh roài lieàn ñoaïn, ñoaïn roài veà sau khoâng coøn sinh nöõa thì nhaän bieát nhö thaät, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Trong naøy, sinh roài lieàn ñoaïn, ñoù laø ñaïo ñoái trò vôùi noù ñaõ sinh maø ñoaïn tröø kieát cuûa Nhaõn beân trong. Ñoaïn roài veà sau khoâng coøn sinh nöõa, ñoù laø hoaëc hoaøn toaøn khoâng sinh, hoaëc laø cho ñeán luùc chöa lui suït ñaïo ñoái trò vôùi noù. Ñaây laø boán trí, giaûi thích nhö tröôùc. Nhö kieát cuûa Nhaõn, neân bieát kieát cuûa Nhó-Thaân-YÙ cuõng nhö vaäy, bôûi vì ñoái trò gaàn cuûa nhöõng loaïi aáy ñeàu bao goàm phaåm Phaùp-Loaïi trí.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 190 690

Kieát cuûa Tyû-Thieät noùi nhö Caùi, bôûi vì ñeàu chæ laø heä thuoäc coõi Duïc. Nhö noùi: Coù Nieäm ñaúng giaùc chi beân trong thì nhaän bieát nhö thaät laø coù Nieäm ñaúng giaùc chi beân trong, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Trong naøy, Coù ñoù laø Nieäm ñaúng giaùc chi hieän haønh coù theå ñaït ñöôïc trong söï noái tieáp nhau cuûa mình, hoaëc laø ñaõ coù söï thaønh töïu ñaït ñöôïc

phaùp aáy, hoaëc laø chöôùng ngaïi do phaùp aáy ñoái trò ñaõ ñoaïn. Ñaây laø boán trí, coù ngöôøi noùi: Trong naøy, Nieäm ñaúng giaùc chi chaân thaät do ba trí nhaän bieát, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Ñaïo trí; Nieäm ñaúng giaùc chi töông töï do moät trí nhaän bieát, ñoù laø Theá tuïc trí. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy, chæ noùi ñeán Nieäm ñaúng giaùc chi chaân thaät, töùc laø loaïi naøy do boán trí nhaän bieát, ñoù laø Theá tuïc trí nhaän bieát khoâng roõ raøng, Phaùp-Loaïi-Ñaïo trí nhaän bieát roõ raøng. Khoâng coù Nieäm ñaúng giaùc chi beân trong thì nhaän bieát nhö thaät laø khoâng coù Nieäm ñaúng giaùc chi beân trong, ñaây laø moät trí, ñoù laø Theá tuïc trí. Trong naøy, Khoâng coù ñoù laø Nieäm ñaúng giaùc chi khoâng phaûi laø hieän haønh coù theå ñaït ñöôïc trong söï noái tieáp nhau cuûa mình, hoaëc laø chöa coù söï thaønh töïu ñaït ñöôïc phaùp aáy, hoaëc laø chöôùng ngaïi do phaùp aáy ñoái trò chöa ñoaïn. Ñaây laø moät trí, noùi nhö tröôùc. Nhö noùi: Nieäm ñaúng giaùc chi chöa sinh maø sinh, sinh roài truù vöõng khoâng queân, laøm cho ñaày ñuû troïn veïn, taêng theâm nhieàu trí taùc chöùng, ñaây laø boán trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Theá tuïc vaø Ñaïo trí. Trong naøy, chöa sinh maø sinh, ñoù laø do raát nhieàu nhaân-raát nhieàu duyeân sinh ra Nieäm ñaúng giaùc chi beân trong. Sinh roài truù vöõng khoâng queân… Hoûi: Nhö sinh baáy nhieâu thì dieät baáy nhieâu, saùt-na sau chaéc chaén khoâng döøng laïi, laøm sao coù theå noùi laø sinh roài truù vöõng khoâng queân…? Ñaùp: Trong naøy noùi ñeán hai loaïi caên thieän, ñoù laø thuaän phaàn an truù vaø thuaän phaàn thaéng tieán. Sinh roài truù vöõng khoâng queân laø noùi ñeán caên thieän thuaän phaàn an truù, sinh roài laøm cho ñaày ñuû troïn veïn taêng theâm nhieàu laø noùi ñeán caên thieän thuaän phaàn thaéng tieán. Ñaây laø boán trí, giaûi thích nhö tröôùc. Nhö Nieäm ñaúng giaùc chi, neân bieát Traïch phaùp-Tinh tieán-Hyû-An- Ñònh-Xaû ñaúng giaùc chi, cuõng nhö vaäy, bôûi vì chuûng loaïi gioáng nhau. Hoûi: Hyû ñaúng giaùc chi töùc laø Thoï, trong Thoï nieäm truù tröôùc ñaây ñaõ quaùn saùt, nay vì sao trôû laïi quaùn saùt?

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 190 691

Ñaùp: Tröôùc duøng moân Thoï nieäm truù ñeå quaùn saùt, nay duøng moân Phaùp nieäm truù ñeå quaùn saùt. Laïi nöõa, tröôùc quaùn saùt moät mình, nay quaùn saùt cuøng vôùi Giaùc chi khaùc. Laïi nöõa, tröôùc quaùn saùt veà töï töôùng cuûa phaùp aáy, nay quaùn saùt veà coïng töôùng cuûa phaùp aáy. Laïi nöõa, tröôùc quaùn saùt veà höõu laäu-voâ laäu, nay quaùn saùt veà voâ laäu. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy cuõng quaùn saùt veà höõu laäu-voâ laäu, bôûi vì bao goàm quaùn saùt veà Giaùc chi chaân thaät vaø töông töï. Nhö noùi: Ñeàu thuaän theo quaùn saùt veà tham-saân-si cuûa mình taêng leân, cho ñeán noùi roäng ra. Hoûi: Vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Bôûi vì muoán phaân bieät nghóa lyù trong kinh. Nhö trong kinh noùi: “Caùc Tyø kheo-Tyø kheo Ni ñeàu thuaän theo quaùn saùt luùc tham cuûa mình taêng leân, luùc aáy neân bieát laø lui suït caùc phaùp thieän, Ñöùc Phaät noùi ñoù laø lui suït. Saân-si cuõng nhö vaäy.” Trong kinh tuy noùi ra ñieàu naøy maø khoâng phaân bieät roäng ra, theá naøo laø tham taêng leân cho ñeán si taêng leân? Kinh aáy laø nôi nöông töïa caên baûn cuûa luaän naøy, ñieàu gì maø kinh khoâng phaân bieät thì nay caàn phaûi phaân bieät, cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Hoûi: Theá naøo laø

tham-saân-si taêng leân? Ñaùp: Coù tham-saân-si phaåm Haï cho neân coù phaåm Trung, coù phaåm Trung cho neân coù phaåm Thöôïng, ñoù goïi laø taêng leân. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy, döïa vaøo tham-saân-si taêng leân maø theá gian hieän thaáy ñeå soaïn luaän. Tham taêng leân laø nhö nhöõng ngöôøi ñaøn oâng, ôû giai ñoaïn treû thô khôûi leân tham raøng buoäc phaåm Haï, ôû giai ñoaïn tröôûng thaønh khôûi leân tham raøng buoäc phaåm Trung, ôû giai ñoaïn tuoåi treû khôûi leân tham raøng buoäc phaåm Thöôïng; ñoái vôùi vôï cuûa hoï cuõng nhö vaäy. Saân taêng leân laø nhö nhöõng ngöôøi ñaøn oâng laàn löôït thay ñoåi ñaùnh nhau, chöa phaùt ra lôøi noùi coäc caèn thì khôûi leân saân raøng buoäc phaåm Haï, luùc phaùt ra lôøi noùi coäc caèn thì khôûi leân saân raøng buoäc phaåm Trung, keát thuùc thaát baïi möu toan laøm haïi thì khôûi leân saân raøng buoäc phaåm Thöôïng. Si taêng leân laø nhö coù ngöôøi ñaøn oâng sinh trong nhaø ngoaïi ñaïo, chöa hoïc saùch luaän cuûa ngoaïi ñaïo thì khôûi leân si raøng buoäc phaåm Haï, hoïc maø chöa thoâng hieåu nghóa lyù aáy thì khôûi leân si raøng buoäc phaåm Trung, neáu ñeán cuoái cuøng thoâng hieåu thì khôûi leân si raøng buoäc phaåm Thöôïng.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 190 692

Coù ngöôøi noùi: Trong naøy, döïa vaøo ñaïo lyù quaùn saùt ñoái ñaõi maø soaïn luaän, ñoù laø quaùn saùt tham raøng buoäc phaåm Haï cho neân thi thieát phaåm Trung, quaùn saùt phaåm Trung cho neân thi thieát phaåm Thöôïng; saân-si cuõng nhö vaäy. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy, döïa vaøo lui suït maø soaïn luaän, ñoù laø töø tham raøng buoäc phaåm Haï cho neân thaønh phaåm Trung, töø phaåm Trung lui suït cho neân thaønh phaåm Thöôïng; saân-si cuõng nhö vaäy. Nhö noùi: Ñeàu thuaän theo quaùn saùt veà tham-saân-si cuûa mình giaûm xuoáng, cho ñeán noùi roäng ra. Hoûi: Vì sao laïi soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Bôûi vì muoán phaân bieät veà nghóa lyù coøn laïi ngay trong kinh tröôùc ñaõ noùi. Nhö trong kinh aáy noùi: “Caùc Tyø kheo-Tyø kheo Ni ñeàu thuaän theo quaùn saùt luùc tham cuûa mình giaûm xuoáng, luùc aáy neân bieát laø khoâng lui suït caùc phaùp thieän, Ñöùc Phaät noùi ñoù laø khoâng lui suït. Saân-si cuõng nhö vaäy.” Trong kinh tuy noùi ra ñieàu naøy maø khoâng phaân bieät roäng ra, theá naøo laø tham giaûm xuoáng cho ñeán si giaûm xuoáng? Kinh aáy laø nôi nöông töïa caên baûn cuûa luaän naøy, ñieàu gì maø kinh khoâng phaân bieät thì nay caàn phaûi phaân bieät, cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Hoûi: Theá naøo laø tham-saân-si giaûm xuoáng? Ñaùp: Khoâng coù tham-saân-si phaåm Thöôïng cho neân thaønh phaåm Trung, khoâng coù phaåm Trung cho neân thaønh phaåm Haï, ñoù goïi laø giaûm xuoáng. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy, döïa vaøo tham-saân-si giaûm xuoáng maø theá gian hieän thaáy ñeå soaïn luaän. Tham giaûm xuoáng laø nhö nhöõng ngöôøi ñaøn oâng, ôû giai ñoaïn tuoåi treû khôûi leân tham raøng buoäc phaåm Thöôïng, ôû giai ñoaïn ñöùng tuoåi khôûi leân tham raøng buoäc phaåm Trung, ôû giai ñoaïn tuoåi giaø khôûi leân tham raøng buoäc phaåm Haï; ñoái vôùi vôï cuûa hoï cuõng nhö vaäy. Saân giaûm xuoáng laø nhö nhöõng ngöôøi ñaøn oâng laàn löôït thay ñoåi ñaùnh nhau, keát thuùc thaát baïi möu toan laøm haïi laãn nhau thì khôûi leân saân raøng buoäc phaåm Thöôïng, vì phaùt ñoäng ñaùnh nhau maø sai söù giaû qua laïi thöông tuyeát thì khôûi leân saân raøng

buoäc phaåm Trung, luùc chính thöùc ñaùnh nhau thì khôûi leân saân raøng buoäc phaåm Haï. Si giaûm xuoáng laø nhö nhöõng ngöôøi ñaøn oâng sinh trong nhaø ngoaïi ñaïo, hoïc saùch luaän cuûa ngoaïi ñaïo aáy ñaõ thoâng hieåu thì khôûi leân si raøng buoäc phaåm Thöôïng, neáu luùc nghe lôøi Ñöùc Phaät daïy coøn giöõ laïi trong taâm thì khôûi leân si raøng buoäc phaåm Trung, neáu luùc ñoái vôùi lôøi Ñöùc Phaät daïy sinh ra moät chuùt tin töôûng thì khôûi leân si raøng buoäc phaåm Haï.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 190 693

Coù ngöôøi noùi: Trong naøy, döïa vaøo ñaïo lyù quaùn saùt ñoái ñaõi maø soaïn luaän, ñoù laø quaùn saùt tham raøng buoäc phaåm Thöôïng cho neân thi thieát phaåm Trung, quaùn saùt phaåm Trung cho neân thi thieát phaåm Haï; saân-si cuõng nhö vaäy. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy, döïa vaøo lìa nhieãm maø soaïn luaän, ñoù laø töø tham raøng buoäc phaåm Thöôïng giaûm xuoáng cho neân trôû thaønh phaåm Trung, töø phaåm Trung giaûm xuoáng cho neân trôû thaønh phaåm Haï; saân-si cuõng nhö vaäy. Theá naøo laø caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát(töû bieân teá thoï)? Cho ñeán noùi roäng ra. Hoûi: Vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Bôûi vì muoán giaûi thích veà nghóa trong kinh. Nhö trong kinh noùi: “Naøy A-nan-ñaø neân bieát! Xöa coù vò Chuyeån Luaân Vöông teân goïi Thieän Kieán, coù caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát thuoäc loaïi nhö vaäy, gioáng nhö traùng só aên nhieàu thöùc aên ngon, trong choác laùt meâ man baát tænh.” Laïi trong kinh noùi: “Nay Ta ñaõ sinh ra caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát laøm cho toån haïi nhanh choùng.” Trong kinh tuy noùi ra ñieàu naøy maø khoâng phaân bieät roäng ra, theá naøo laø caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát? Ñeán ñaâu thì neân noùi laø caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát? Kinh aáy laø nôi nöông töïa caên baûn cuûa luaän naøy, ñieàu gì maø kinh khoâng giaûi thích thì nay caàn phaûi giaûi thích, cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Coù ngöôøi noùi: Nguyeân côù soaïn luaän laø bôûi vì ngaên chaën theá gian ñoái vôùi luùc khoâng phaûi laø caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát, khôûi leân yù töôûng caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát. Nhö theá gian noùi: Toâi ñaõ nhaän laáy caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát, nay caûm thoï vaø ñang caûm thoï. Ñoù laø ñoái vôùi luùc khoâng phaûi laø caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát, khôûi leân yù töôûng caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì neáu nhaän laáy caûm thoï naøy thì khoâng bao laâu seõ maïng chung, môùi goïi laø caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát. Hoûi: Theá naøo laø caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát? Ñaùp: Bôûi vì Maït-ma(töû huyeät) naøy ñoaïn döùt thì Maïng caên dieät ñi. Hoûi: Caûm thoï naøy vì sao goïi laø cuoái cuøng veà caùi cheát? Ñaùp: Töø ñaây daãn ñeán phaàn vò cuoái cuøng cuûa caùi cheát, cho neân goïi laø caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát. Hoûi: Neáu nhö vaäy thì neân noùi caûm thoï cuoái cuøng goïi laø caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát, khoâng neân noùi laø bôûi vì Maït-ma naøy ñoaïn döùt. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì Maït-ma ñoaïn döùt roài coù luùc traûi qua moät

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 190 694

ngaøy ñeâm môùi maïng chung. Ñaùp: Ngay luùc caûm thoï Maït-ma ñoaïn döùt cuõng goïi laø caûm thoï cuoái cuøng, bôûi vì sau khi Maït-ma ñoaïn döùt thì khoâng bao laâu nhaát ñònh phaûi maïng chung. Coù ngöôøi noùi: Trong moät Chuùng ñoàng phaàn coù hai loaïi caûm thoï: 1. Caûm thoï cuûa thaân. 2. Caûm thoï cuûa taâm. Caûm thoï Maït-ma ñoaïn döùt laø caûm thoï cuoái cuøng cuûa thaân, caûm thoï maïng caên dieät ñi laø caûm thoï cuoái cuøng cuûa taâm. Hoûi: Ñeán ñaâu thì neân noùi laø caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát? Ñaùp: Ñeán luùc Maït-ma naøy ñoaïn döùt, maïng caên dieät ñi. Hoûi: Vì sao laïi soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Tröôùc ñaây noùi veà töï taùnh cuûa caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát, maø chöa hieån baøy veà phaàn vò, nay muoán hieån baøy ñieàu aáy cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Hoûi: Caûm thoï cuoái cuøng veà caùi cheát do Xöù naøo thaâu nhieáp? Ñaùp: Phaùp xöù. Hoûi: Coù maáy Thöùc töông öng? Ñaùp: Thaân thöùc vaø YÙ thöùc, ñoù laø ñaàu tieân caûm thoï veà Maït-ma ñoaïn döùt töông öng vôùi Thaân thöùc, caûm thoï cuoái cuøng töông öng vôùi YÙ thöùc. Hoûi: Maáy ñaïi chuûng coù theå ñoaïn döùt Maït-ma? Ñaùp: Ba, ñoù laø Thuûy-Hoûa vaø Phong. Hoûi: Vì sao ñaïi chuûng Ñòa khoâng coù theå ñoaïn döùt Maït-ma? Ñaùp: Bôûi vì khoâng phaûi laø ruoäng ñaát, khoâng phaûi laø ñoà chöùa... Coù ngöôøi noùi: Ñaïi chuûng maïnh meõ nhanh nhaïy coù theå ñoaïn döùt Maït-ma, ñaïi chuûng Ñòa thì khoâng maïnh meõ nhanh nhaïy. Coù ngöôøi noùi: Neáu caùc ñaïi chuûng coù theå huûy hoaïi phaàn beân ngoaøi, coù theå gaây ra tai hoïa beân ngoaøi, thì ñaïi chuûng aáy cuõng coù theå huûy hoaïi phaàn beân trong, coù theå ñoaïn döùt Maït-ma; bôûi vì ñaïi chuûng Ñòa khoâng coù theå huûy hoaïi phaàn beân ngoaøi, khoâng coù theå gaây ra tai hoïa beân ngoaøi, cho neân cuõng khoâng coù theå huûy hoaïi phaàn beân trong, khoâng coù theå ñoaïn döùt Maït-ma. Trong naøy, ñaïi chuûng Thuûy ñoaïn döùt Maït-ma, ñoù laø luùc saép cheát, Thuûy giôùi taêng maïnh ôû trong thaân beân trong, bôûi vì söï ngaâm öôùt naøy khieán cho taát caû gaân cô röõa naùt, bôûi vì caùc gaân cô röõa naùt cho neân caùc boä phaän rôøi ra, bôûi vì caùc boä phaän rôøi ra cho neân khoâng bao laâu seõ maïng chung. Ñaïi chuûng Hoûa ñoaïn döùt Maït-ma, ñoù laø luùc saép cheát, Hoûa giôùi

taêng maïnh ôû trong thaân beân trong, bôûi vì söï nung ñoát böùc baùch naøy khieán cho taát caû gaân cô chaùy khoâ, bôûi vì caùc gaân cô chaùy khoâ cho neân caùc boä phaän rôøi ra, bôûi vì caùc boä phaän rôøi ra cho neân khoâng bao laâu seõ maïng chung. Ñaïi chuûng Phong ñoaïn döùt Maït-ma, ñoù laø luùc saép cheát, Phong giôùi taêng maïnh ôû trong thaân beân trong, bôûi vì söï lay ñoäng va chaïm naøy khieán cho taát caû gaân cô vôõ naùt, bôûi vì caùc gaân cô vôõ naùt cho neân caùc boä phaän rôøi ra, bôûi vì caùc boä phaän rôøi ra cho neân khoâng bao laâu seõ maïng chung. Cuõng coù ngöôøi muoán laøm cho ñaïi chuûng Ñòa coù theå ñoaïn döùt Maït- ma, ngöôøi aáy ñöa ra caùch noùi naøy: Luùc saép maïng chung, Ñòa giôùi trong thaân taêng maïng, coù theå laøm cho taát caû huyeät ñaïo beá taéc, bôûi vì caùc huyeät ñaïo beá taéc cho neân caùc boä phaän rôøi ra, bôûi vì caùc boä phaän rôøi ra cho neân khoâng bao laâu thì maïng chung. Hoûi: Nôi naøo coù ñoaïn döùt Maït-ma? Ñaùp: ÔÛ coõi Duïc chöù khoâng phaûi laø coõi Saéc-Voâ saéc. ÔÛ trong coõi Duïc thì ñòa nguïc

khoâng coù ñoaïn döùt Maït-ma, bôûi vì luoân luoân ñoaïn döùt; baøng sinh-ngaï quyû coù ñoaïn döùt Maït-ma. Trong loaøi ngöôøi thì ba chaâu chöù khoâng phaûi laø chaâu Baéc Caâu-loâ. Chö Thieân coõi Duïc cuõng khoâng coù ñoaïn döùt Maït-ma, bôûi vì ôû nôi aáy khoâng phaûi laø quaû cuûa nghieäp naõo loaïn. Hoûi: Nhöõng Boå-ñaëc-giaø-la naøo coù ñoaïn döùt Maït-ma? Ñaùp: Dò sinh-Thaùnh giaû ñeàu coù. ÔÛ trong Thaùnh giaû thì Döï löu, Nhaát lai, Baát hoaøn, A-la-haùn, Ñoäc giaùc ñeàu coù, chæ ngoaïi tröø Ñöùc Theá Toân, bôûi vì khoâng coù nghieäp naõo loaïn. Chö Phaät Theá Toân khoâng coù ñoaïn döùt Maït-ma, thanh aâm khoâng hö hoaïi, khoâng coù töø töø maïng chung, bôûi vì caùc caên cuûa Phaät Theá Toân nhanh choùng dieät ñi. Hoaëc laø A-la-haùn coù ñoaïn döùt Maït-ma, chöù khoâng phaûi laø haïng ngöôøi gieát moå traâu deâ, bôûi vì ñoaïn döùt Maït-ma laø quaû cuûa nghieäp naõo loaïn. Neáu coù nghieäp naõo loaïn thì tuy laø A-la-haùn maø ñoaïn döùt Maït-ma, neáu khoâng coù nghieäp naõo loaïn thì tuy laø haïng ngöôøi gieát moå traâu deâ maø cuõng khoâng coù söï vieäc ñoaïn döùt Maït-ma. Hoûi: Phaàn giöõa Maït-ma phaân boá nhö theá naøo? Ñaùp: Phaàn giöõa Maït-ma cuûa nhöõng loaøi thuù coù nhieàu söùc maïnh nhö voi-ngöïa-traâu..., caùc ñoát xöông choáng vaøo nhau maø laïi kieân coá; Ñaïi Naëc-kieän-na thì caùc ñoát xöông noái lieàn nhau, gioáng nhö nhöõng taám vaùn gheùp laïi; Baùt-la-taéc-kieán-ñeà thì caùc ñoát xöông moùc vaøo nhau, nhö nhöõng moùc saét moùc laáy nhau; thaân Na-la-dieân thì caùc ñoát xöông noái lieàn nhau thaønh voøng troøn, gioáng nhö xích saét. Thaân Phaät thì caùc ñoát xöông laàn

löôït xoay troøn choàng leân nhau maø keát laïi, gioáng nhö roàng cuoän troøn. Caùc höõu tình khaùc thì ñoát xöông taùch rôøi nhau maø khoâng kieân coá, vì theá cho neân söùc löïc cuûa nhöõng loaïi aáy laø yeáu nhaát.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.